

PETR HASAN / 1. 6. 2021

Československá filmová společnost II (1920) 1945–1948

Československá filmová společnost byla prvním zastřešujícím orgánem naší zestátněné kinematografie. Zpracování jejího archivního fondu zapadá do dlouhodobé snahy oddělení písemných archiválií Národního filmového archivu systematicky zpřístupňovat historické prameny pro studium dějin české kinematografie. Po kompletním zpracování institucionálních fondů vzešlých z činnosti prvorepublikových a protektorátních filmových společností, organizací a institucí se na řadu dostaly instituce z období zestátněného filmu. Jako první byly zpracovány menší a méně komplikované fondy Svazu českých filmových pracovníků, Filmového uměleckého sboru, Filmového technického sboru a Filmové rady. Archivní fond Československé filmové společnosti je prvním zpracovaným a zpřístupněným fondem centrálního řídicího orgánu zestátněné kinematografie.

Plány na zestátnění československé kinematografie se objevily již před vypuknutím druhé světové války. Šlo však víceméně o teoretické úvahy, které vznikaly pod taktovkou Vladislava Vančury v prostředí „prvorepublikové“ Československé filmové společnosti.^[1] Tyto plány získaly jasnější kontury za Protektorátu ve spolupráci Filmového akčního výboru s ilegálním vedením ROH a vyústily až v návrh zestátnovacího zákona. Vize zestátnění filmu však zaměstnávala mnoho různých osobností – svou představu o zestátnění, která nakonec nebyla přijata, předložil po válce například Miloš Havel. Je nutno konstatovat, že cestu ke znárodnění filmu připravili do velké míry němečtí okupanti, kteří centralizovali během Protektorátu všechny správní agendy českého filmu do ČMFÚ, všechny ateliéry de facto do Prag-filmu a veškerou výrobu do činnosti dvou společností – Lucernafilm a Nationalfilm.^[2]

Záhy po skončení války dne 9. května 1945 pověřila Česká národní rada zástupce Národního výboru českých filmových pracovníků Františka Papouška a Jindřicha Elbla, aby zajistili a převzali všechny německé soukromé i státní filmové podniky a instituce spolu s veškerým jejich zařízením.^[3] Již během května se Národní výbor českých filmových pracovníků transformoval do Svazu filmových pracovníků v čele s Juliem Kalašem, v rámci ministerstva informací se ustanovil V. odbor pro záležitosti kinematografie, který vedl Vítězslav Nezval,^[4] a 23. května bylo výnosem ministra informací č. j. 80008/45 jmenováno osm zplnomocněnců pro řízení jednotlivých sfér kinematografie.^[5]

V červenci^[6] roku 1945 byl ustanoven Prozatímní správní výbor České filmové společnosti. Kromě zplnomocněnců v něm zasedali dva zástupci Svazu českých filmových pracovníků. Předsedou výboru se stal Emil Sirotek a tajemníkem Elmar Klos.^[7] Současně byl ustaven správní výbor Slovenské filmové společnosti, která měla původně fungovat samostatně vedle České filmové společnosti.^[8] K tomu však v podstatě nikdy v úplnosti nedošlo.^[9]

Dne 11. srpna byl podepsán dekret prezidenta republiky č. 50/1945, o opatřeních v oblasti filmu. Tento dekret se stal základním právním rámcem pro československou kinematografii až do roku 1993. Dne 28. srpna 1945 nabyl dekret platnosti.

Dne 25. března 1946 bylo vydáno přechodné opatření ministerstva informací č. 4417/46, kterým byl zřízen Prozatímní správní výbor Československé filmové společnosti v čele s ústředním ředitelem Lubomírem Linhartem.^[10] Vzniknout měla jedna ústřední organizace pro českou i slovenskou kinematografii se slovenskými zástupci v předsednictvu. Zřídit takovou organizaci se však až do roku 1948 v podstatě nepodařilo. Po celé období let 1945 až 1948 visela zestátněná československá kinematografie po právní i organizační stránce v indiferentním vzduchoprázdnu a také samotný název Československá filmová společnost byl víceméně pouhým vágním označením setrvalého stavu zestátněné kinematografie, kdy několik relativně samostatných útvarů podléhalo zastřešujícímu řízení ústředního ředitele.^[11] Právní ukotvení ani statuta ČFS se však po celou dobu nepodařilo schválit.^[12]

Rezpočet.

Název filmu: "Nezbedný bakalář" Výrobní skupina: Karel Feix
Výrobce: Státní výroba celovečerních Vedoucí výrobního štábu:
filmů Jaroslav Niklas,
Režisér: Otakar Vávra Rudolf Štáhl

Pracovní rozvrh filmu:

Ateliér stavba:

První stavěcí den: 2/1 1946
Poslední bourací den: 23/V 1946
Stavba: 124 bourání: 17 celkem 141 stavěcích dnů

Ateliér filmování:

První filmovací den: 23/1-1946
Poslední film. den: 16/V-1946
Filmování: celkem 79 filmovacích dnů

Ateliér kontrolní dny:

Kontrola: celkem 6 kontrolních dnů
Celkem
v ateliéru 226 dnů

Exteriér stavba:

Na pozemcích ateliéru:
Stavba: 30 bourání: 3 celkem 33 stavěcích dnů
Venku:
Stavba: 8 bourání: 1 celkem 9 stavěcích dnů
Celkem v exteriéru 42 stavěcích dnů

Exteriér filmování:

Na pozemcích ateliéru:
Filmování: celkem 7 filmovacích dnů
Venku:
Filmování: celkem 2 filmovací dny
Celkem v exteriéru 9 filmovacích dnů

Stavěcí dny:	Filmovací dny:
v ateliéru 141	v ateliéru 79
na pozemcích ateliéru 33	na pozemcích ateliéru 7
venku 9	venku 2
Stavěcích dnů celkem 183	Film. dnů celkem 88

- 1./ Hrubý sestřih hotov pravděpodobně dne 15.VII.1946
- 2./ Konečný sestřih hotov pravděpodobně dne 15./VIII.1946.
- 3./ Synchron 4 dny
- 4./ Nichej 4 dny
- 5./ Dodání první kopie pravděpo-
dobně dne 1./IX.1946.

Reorganizace z března roku 1946 tak měla přispět alespoň k větší efektivnosti a k centralizaci kinematografie. Ústřední ředitel měl dle ministerského opatření č. 4417/46 k ruce náměstky pro Slovensko, pro výrobu a pro distribuci. Tito náměstci byli nadřazeni zplnomocněncům, což samozřejmě vedlo ke konfliktům, které v sobě odrážely konflikt širšího rámce (Linhart vs. Nezval, ÚV KSČ vs. Kopecký).^[13] V květnu roku 1946 byl do vedení ČFS jmenován generální tajemník Miroslav Svoboda^[14] a během června začalo ústřední ředitelství ČFS reálně fungovat.^[15]

V ústředním ředitelství tak byly de facto centralizovány pravomoci hlavního vedení kinematografie pro České země i pro Slovensko. Dne 12. září 1946 došlo navíc k dohodě mezi ministrem informací a povereníkem informací o tom, že až do definitivní právní úpravy budou platit zásady jednotného hospodářského a organizačního vedení pro kinematografie obou regionů.

Opatřením ministerstva informací č. 84470 byla 29. října 1946 zřízena struktura čtyř hlavních úseků ČFS. K výrobě a distribuci přibýly ještě úseky pro techniku a pro

hospodářství a správu. V čele každého úseku stanul náměstek ústředního ředitele.^[16]

V dalším roce fungovala ČFS relativně stabilně. Změny se týkaly interních záležitostí a směřovaly k doladění stávajícího rámce (např. přejmenování aprobační komise na dovozní komisi, zřízení Správního sboru filmového podnikání pro hospodářské a finanční věci při ministerstvu informací či nástup Juraje Tatary do funkce zástupce ústředního ředitele a Jána Svikruhy do funkce náměstka ústředního ředitele pro Slovensko). Žádná z těchto změn neměla charakter zásadní reorganizace na klíčových řídicích místech.

Takové změny přinesly až únorové události roku 1948. Dne 25. února 1948 vznikl v zestátněném filmu Akční výbor Národní fronty přejmenovaný záhy na Akční výbor Československé filmové společnosti (sedmičlenné předsednictvo řídil Leo Wetzler) a nedlouho poté začaly čistky.^[17] Dne 26. února 1948 byly zrušeny funkce všech zbývajících zplnomocněnců^[18] a právní subjektivita úsekových ředitelů^[19] a jejich pravomoci byly přeneseny na náměstky ústředního ředitele.^[20] Do konce března bylo propuštěno 442 osob a zrušen byl Syndikát československých filmových umělců a techniků. Z vedoucích osob byli propuštěni náměstek ústředního ředitele pro distribuci Emil Sirotek, náměstek ústředního ředitele pro výrobu Lavoslav Reichl a ředitel Výroby dlouhých filmů Ladislav Kolda, kteří byli nahrazeni politicky spolehlivými úředníky – Jaroslavem Málkem, Vladimírem Václavíkem a Karlem Kohoutem. František Pilát na svém postu zůstal, jen byl jeho úsek přejmenován na úsek pro plánování a výzkum.^[21]

Dne 12. března 1948 bylo rozhodnuto na vládní úrovni o vzniku centrální organizace, která by v sobě slučovala český i slovenský filmový sektor.^[22] Vládním nařízením č. 72 Sb. ze 13. dubna 1948 byl zřízen Československý státní film. Vládní nařízení vešlo v platnost 23. dubna 1948. Československý státní film se tak stal prvním oficiálním orgánem pro centrální řízení zestátněné kinematografie a nahradil efemérní a právně neukotvenou strukturu Československé filmové společnosti.

Archiválie dochované v archivním fondu Československá filmová společnost II v sobě zrcadlí období živelné snahy po nalezení optimálního způsobu řešení centrálního řízení nově zestátněné kinematografie. Komplikovanost celé situace je patrná třeba na zprvu samostatně fungujících zplnomocněncích, kteří byli časem podřízeni ústřednímu

ředitelství Československé filmové společnosti, aniž by jim přitom byla odňata právní suverenita. Během pouhých tří let fungování navíc celý systém prodělal několik reorganizací a řada oddělení byla na jaře roku 1948 organizačně začleněna do zcela jiných úseků, než ve kterých byla původně zřízena. K tomu všemu je třeba připočíst fakt, že se nedochovala žádná platná organizační schémata.

Z těchto důvodů bylo nutno vytvořit umělé pořádací schéma, které by částečně sledovalo organizační strukturu Československé filmové společnosti (pokud byla známá) a zároveň by umožnilo vytvářet umělé tematické celky. Strukturu Československé filmové společnosti a logiku vztahů jednotlivých sekcí a oddělení bylo zkrátka nutné místy rekonstruovat a místy zcela uměle zkonstruovat. Tak byly například archiválie vzniklé z činnosti osobních oddělení, která v určité době existovala u všech zplnomocněnců, zahrnuty pod jednu sérii centrálního Osobního oddělení. Podobná situace nastala s Propagačním oddělením, které existovalo v rámci ústředního ředitelství až od května roku 1947. Předtím byla agenda propagace rozdělena do působnosti Státní půjčovny filmů, Správy státních kin a pod ústředním ředitelstvím existujícího Fotooddělení. Pro účely archivní pomůcky však byly všechny záležitosti propagace zařazeny do samostatné série a spolu se záležitostmi filmového tisku byly podřízeny sérii Tisk a propagace pod ústředním ředitelstvím.

Seznam českých filmů v Praze

za dobu od 1. 7. - 31. 12. 1946.

Název filmu	Dávka	Fredst.	Návšt.	Kr. tržba	Příjmová
Batalion	73.150.10	732	132.741	986.153.-	295.252.60
Bílá nemoc	-----	305	62.766	779.290.50	121.594.90
Hordubalové B. a F.	63.20	4	171	853.-	236.90
Cesta k berik.	-----	22	3.257	17.105.-	6.196.60
Co se Neptá	209.50	4	590	3.824.-	874.90
Čtrnáctý u stolu	3.681.60	54	6.815	40.506.-	11.401.70
Děvčátko z venkova	22.178.70	151	35.629	306.664.-	51.281.50
Dezruška k pohledání	3.615.90	34	6.022	33.762.-	9.109.60
Experiment	403.50	11	1.377	7.129.-	2.056.50
Filozofická historie	-----	51	6.637	36.506.-	13.462.40
Hrdinové mlčí	147.710.50	848	323.488	2,555,991.50	618.791.-
Jánošik	2.705.70	39	8.610	47.528.-	13.509.90
Jarní píseň	1.749.90	44	3.590	19.252.-	5.518.40
Její pastorkyně	1.745.-	22	4.274	23.548.-	7.002.50
Kariéra matky Láska	12.484.80	81	19.049	116.563.-	31.223.70
Kdybych byl táto	10.374.10	128	19.092	112.495.-	31.167.10

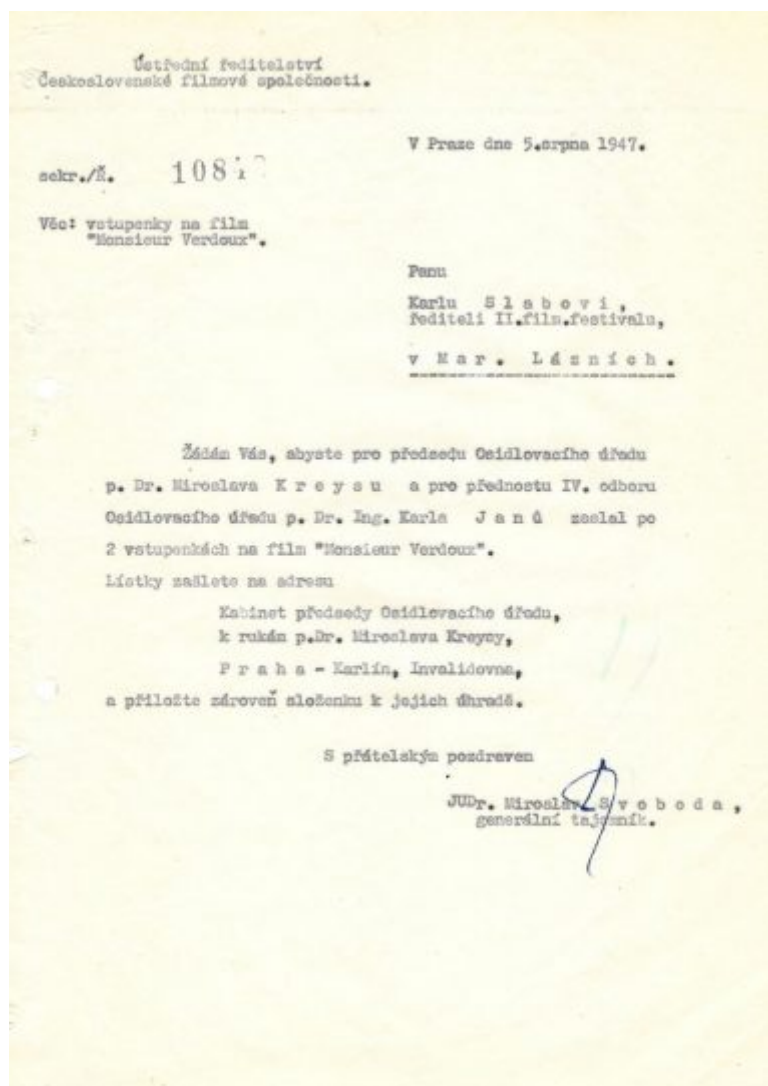
Archivní fond Československá filmová společnost II (1945–1948) je řazen do sedmnácti hlavních sérií. Prvních šest sérií obsahuje archiválie vztahující se k organizačním záležitostem a obecným informacím o původci. Soustředěny zde jsou nejrůznější statuty, návrhy organizačních schémat, záležitosti jmenování a odvolávání vedoucích pracovníků, vládní nařízení a interní oběžníky, vyhlášky, směrnice a nařízení (ref. ozn. 1), zápisy z porad a schůzí vedoucích pracovníků (ref. ozn. 4) a podobně.

Následuje obsahově rozsáhlá a tematicky rozmanitá série Ústředního ředitelství (ref. ozn. 7). V ní jsou shromážděny archiválie vzniklé z činnosti řídicího centra – kromě záležitostí sekretariátu a vlastních záležitostí ústředního ředitele Lubomíra Linharta to je především rozsáhlý soubor korespondence. Ta je rozdělena na korespondenci s domácími institucemi, firmami a jinými organizacemi (pozornost si zaslouží především rozsáhlý soubor korespondence s V. odborem Ministerstva informací) a na korespondenci se zahraničím. Pod Ústřední ředitelství byla organizačně přičleněna rovněž oddělení: Ústředí filmového tisku (ref. ozn. 7/5/1), Ústředí filmové propagace

(ref. ozn. 7/5/2) a Zpravodajský film (ref. ozn. 7/4).

Za Ústředním ředitelstvím následují čtyři páteřní sekce, ze kterých se Československá filmová společnost skládala. Jako první je zařazena sekce Výroby (ref. ozn. 8), kterou vedl Lavoslav Reichl. Badatelsky zajímavá je zejména výroba dlouhých hraných filmů (ref. ozn. 8/4), kde se kromě rozsáhlé korespondence dochovaly – ovšem pouze torzovitě – archiválie vzniklé z činnosti jednotlivých výrobních skupin a výrobních skupin řízených uměleckými šéfy či fragmenty z činnosti Hereckého rejstříku (ref. ozn. 8/4/7) a Filmového symfonického sboru (ref. ozn. 8/4/8).

Pod sekci Výroby byl organizován rovněž Krátký film (ref. ozn. 8/5) a Kreslený a loutkový film (ref. ozn. 8/6). V neposlední řadě je pak nutno zmínit rozsáhlé oddělení Ateliéry a laboratoře (ref. ozn. 8/7). Zde jsou uloženy archiválie dokumentující činnost vedení ateliérů a laboratoří na Barrandově (ref. ozn. 8/7/1), rovněž pak archiválie vzniklé z konkrétní činnosti ateliérů v Hostivaři (ref. ozn. 8/7/2/1), v Radlicích (ref. ozn. 8/7/2/2), ve Zlíně (ref. ozn. 8/7/2/3) a v Bratislavě (ref. ozn. 8/7/2/4).

Po výrobě filmů následuje sekce Distribuce (ref. ozn. 9). Tuto oblast měli původně na starosti tři zplnomocněnci: Jindřich Elbl pro dovoz a vývoz, Alois Fiala a později Josef Hlinomaz pro Státní půjčovnu filmů a Emil Sirotek pro správu kin. Když byli v říjnu roku 1946 jmenováni náměstci pro řízení zastřešujících sekcí, byl vedením sekce distribuce pověřen Emil Sirotek. Zde uložené archiválie podávají nejrozsáhlejší informace o souvislostech nasazování filmů, distribuce a exploatace. Do sekce Distribuce patřila rovněž Správa státních kin (ref. ozn. 9/6). Ta měla za úkol převzít soukromá kina a organizovat jejich další činnost. Uloženy a setříděny podle krajů jsou zde složky jednotlivých kin (ref. ozn. 9/6/8).

Organizací hospodářských a finančních agend (ref. ozn. 10) byl pověřen v září roku 1945 zplnomocněnec Karel Dvořák, kterého v lednu roku 1947 nahradil Oldřich Macháček. V rámci sekce hospodářství a finance existovala řada oddělení. Centrální postavení zastávala Ústřední účtárna (ref. ozn. 10/4/1). Zde jsou dochovány především archiválie dokumentující náklady a ztráty jednotlivých úseků, přehledy finančních potřeb, zřizování účtů, vyplácení financí různým sekcím, účetní závěrky, placení reprezentativních výdajů, platy zaměstnanců, přehledy hospodářských výsledků, účetní rozvahy či záležitosti organizace celého účetnictví Československé filmové společnosti.

Z dalších oddělení stojí za zmínku především Kontrolní oddělení (ref. ozn. 10/4/7) obsahující rozsáhlou korespondenci a seznamy majetku pro inventury. Pro evidenci majetku je pak zásadní rovněž Majetkoprávní oddělení (ref. ozn. 10/4/8). Po únorových událostech roku 1948 vzniklo pod sekcí hospodářské a finanční věci také Zahraniční oddělení (ref. ozn. 10/4/5) v čele s Janem Klementem, které nahradilo aprobační komisi dovozu a vývozu.

Čtvrtým pilířem zestátněné kinematografie byla sekce Technické správy (ref. ozn. 11). Vedením byl pověřen zprvu jako zplnomocněnec a později jako náměstek František Pilát. Technická správa měla na starosti dva zásadní úkoly: zajišťovat technickou stránku celé zestátněné kinematografie a zřizovat nová kina.

Po čtyřech základních sekcích Československé filmové společnosti následují uměle (či částečně uměle) vytvořené tematické série. Nejrozsáhlejší z nich je série Osobní oddělení (ref. ozn. 12), v níž jsou soustředěny materiály z činnosti centrálního

osobního oddělení a také organicky propojené spisy osobních oddělení existujících původně pod jednotlivými zplnomocněnci. Vzhledem k možnosti výskytu osobních údajů a citlivých osobních údajů žijících osob podléhají archiválie uložené v této sérii zvláštnímu režimu. Jejich zpřístupnění bude řešeno individuálně.

Dále následují série Festivaly a výstavy (ref. ozn. 13), Akční výbory (ref. ozn. 15) obsahující archiválie k únorovému převratu roku 1948, Likvidace (ref. ozn. 16) podávající zprávu o zestátnění soukromých filmových společností a na závěr připojená Varia (ref. ozn. 17).

Archiválie vzniklé z činnosti Československé filmové společnosti se v menší míře dochovaly sloučeny do spisů týkajících se jedné záležitosti, nebo do tematických konvolutů. V naprosté většině se však fond dochoval v rozsypu jednotlivých listů – tedy ve stavu, kdy listy uložené v jednom kartonu pocházely z činnosti různých oddělení a nikterak spolu nesouvisely. Až během pořádacích prací byla (re)konstruována síť, do které byly jednotlivé archiválie list po listu řazeny. Největší část fondu je tvořena korespondencí (na průklepovém papíru), která byla buď přiřazena ke konvolutům, anebo chronologicky řazena do složek. Ty byly vytvářeny podle odesílatele.

Archivní fond Československá filmová společnost II je dosud nejrozsáhlejším souborem, který byl v oddělení písemných archiválií Národního filmového archivu zpracován. Vzhledem k rozsahu a vnitřní složitosti fondu nepřekvapí, že pořádací práce trvaly několik let. Pro archivní zpracování byl také v Národním filmovém archivu poprvé použit speciální software Elza. Věříme, že zkušenosti získané během této práce budou zúročeny v budoucí práci na zpřístupnění dalších archivních fondů ústředních řídicích orgánů zestátněné kinematografie, kterými budou Československý státní film (1948–1957) a Ústřední správa Československého státního filmu (1957–1962).

Informace pro badatele o fondech filmových institucí naleznete [zde](#).

Poznámky:

[1] Fond Československá filmová společnost I (1936–1938) je rovněž v péči oddělení písemných archiválií Národního filmového archivu.

- [2] Bohumil Šmída, *Organizace československého filmového podnikání a filmové tvorby*. Praha: SPN 1985, s. 137–139.
- [3] Jiří Havelka, *Československé filmové hospodářství 1945–1950*. Praha: ČSFÚ 1970, s. 22.
- [4] Na Slovensku se pro filmové záležitosti ustanovil VI. odbor při Povereníctvu informácií, který vedl Michal Považan. Viz J. Havelka, *Čs. filmové hospodářství 1945–1950*, s. 239.
- [5] Ateliéry a laboratoře – Ladislav Kolda, později Jan Sinnreich. Výroba dlouhých filmů – Vladimír Kabelík. Půjčovna – Alois Fiala. Správa státních kin – Emil Sirotek. Dovoz a vývoz – Jindřich Elbl. Čs. filmová kronika – František Papoušek. Kinofikace – František Pilát. ČSFÚ – Jan Hejman. Dne 1. září byla zřízena ještě funkce devátého zplnomocněnce pro hospodářské a finanční věci, kterým se stal Karel Dvořák. Viz J. Havelka, *Čs. film. hospodářství 1945–1950*, s. 23.
- [6] Jiří Havelka ustavení Prozatímního správního sboru datuje 27. 7. 1945. O události ovšem přináší informaci také periodikum *Filmová práce*, ve kterém je datována již 21. 7. 1945.
- [7] J. Havelka, *Čs. film. hospodářství 1945–1950*, s. 24. Anon., Ustavení České filmové společnosti. *Filmová práce* 1, 1945, č. 9 (21. 7.), s. 1.
- [8] J. Havelka, *Čs. film. hospodářství 1945–1950*, s. 239.
- [9] Zástupci Slovenské filmové společnosti měli spolu se zástupci České filmové společnosti rozhodovat o společné agendě úseků: Ateliéry a laboratoře, *Filmová kronika*, *Dovoz a vývoz*, *Československý filmový ústav* a *Státní ústředí pro kinofikaci*. V březnu roku 1946 byla uzavřena nová dohoda o spolupráci slovenského sektoru s českým ústředím, která však rovněž nebyla naplněna. Situace kolem znárodnění kinematografie na Slovensku byla ještě o něco složitější a nepřehlednější než v Českých zemích, o čemž svědčí například fakt, že samotný dekret o znárodnění byl oficiálně právně rozšířen i pro oblast Slovenska až v dubnu roku 1947. Viz J. Havelka, *Čs. film. hospodářství 1945–1950*, s. 240.
- [10] *Věstník československého filmu* 1, 1946, č. 12 (12. 4.).

[11] Petr Szczepanik, *Továrna Barrandov. Svět filmařů a politická moc, 1945–1970*.

Praha: Národní filmový archiv, 2016, s. 70.

[12] Návrhy statut z ledna roku 1946 jsou dochovány v Národním archivu, viz f.

Ministerstvo informací 1945–1953, k. 205, Oběžník o prozatímním opatření ve filmovém podnikání z 25. 3. 1946.

[13] P. Szczepanik, *Továrna Barrandov*, s. 68–69.

[14] *Věstník Československého filmu* 1, 1946, č. 38 (22. 11.).

[15] Podle Petra Szczepanika v ústředním ředitelství ČSF pracovalo v té době 80 zaměstnanců a dalších 60 zaměstnanců fungovalo v rámci V. odboru Ministerstva informací. Viz P. Szczepanik, *Továrna Barrandov*, s. 68–69.

[16] *Věstník československého filmu* 1, 1946, č. 38 (22. 11.).

[17] P. Szczepanik, *Továrna Barrandov*, s. 75–76.

[18] Již v lednu roku 1947 byla zrušena funkce zplnomocněnce pro hospodářské a finanční věci (Karel Dvořák) a pravomoc přešla na náměstka pro hospodářské a finanční věci (Oldřich Macháček). Zrušena byla také funkce zplnomocněnce pro ČSFÚ (Jan Hejman) a pravomoc přešla na nově zřízený post ředitele ČSFÚ (Ladislav Křivánek). Stejně tak byla zrušena funkce zplnomocněnce pro filmovou výrobu (Vladimír Kabelík) a jmenován byl ředitel Výroby dlouhých filmů (Ladislav Kolda).

[19] B. Šmída, *Organizace československého filmového podnikání a filmové tvorby*, s. 147.

[20] J. Havelka, *Čs. film. hospodářství 1945–1950*, s. 28–29.

[21] P. Szczepanik, *Továrna Barrandov*, s. 75–76. J. Havelka, *Čs. film. hospodářství 1945–1950*, s. 29.

[22] Ředitel slovenské oblasti ČSF se stal zároveň náměstkem ústředního ředitele pro Slovensko. Viz B. Šmída, *Organizace československého filmového podnikání a filmové tvorby*, s. 150.